

Το μοιρολόγι της φώκιας

Το μοιρολόγι της φώκιας είναι από τα ωραιότερα διηγήματα του Παπαδιαμάντη· δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 1908.

Κάτω από τον κρημνόν, οπού βρέχουν τα κύματα, όπου κατέρχεται το μονοπάτι, το αρχίζουν από τον ανεμόμυλον του Μαμογιάννη, οπού αντικρίζει τα Μνημούρια, και δυτικώς, δίπλα εις την χαμηλήν προεξοχήν του γιαλού, την οποίαν τα μαγκόπαιδα του χωρίου, οπού δεν παύουν από πρωίας μέχρις εσπέρας, όλον το θέρος, να κολυμβούν εκεί τριγύρω, ονομάζουν το Κοχύλι — φαίνεται να έχη τοιούτον σχήμα— κατέβαινε το βράδυ βράδυ η γρια-Λούκαινα, μία χαροκαμένη πτωχή γραία, κρατούσα υπό την μασχάλην μίαν [αβασταγήν,*](#) δια να πλύνη τα μάλλινα σινδόνιά της εις το κύμα το αλμυρόν, είτα να τα ξεγλυκάνη εις την μικράν βρύσιν, το Γλυφονέρι, οπού δακρύζει από τον βράχον του σχιστολίθου, και χύνεται ηρέμα εις τα κύματα. Κατέβαινε σιγά τον κατήφορον, το μονοπάτι, και με ψίθυρον φωνήν [έμελπεν*](#) εν πένθιμον βαθύ μοιρολόγι, φέρουσα άμα την παλάμην εις το μέτωπόν της, δια να σκεπάση τα όμματα από το θάμβος του ηλίου, οπού εβασίλευεν εις το βουνόν αντικρύ, κι αι ακτίνες του εθώπευον κατέναντί της τον μικρόν περίβολον και τα μνήματα των νεκρών, πάλλευκα, ασβεστωμένα, λάμποντα εις τας τελευταίας του ακτίνας.

Ενθυμείτο τα πέντε παιδιά της, τα οποία είχε θάψει εις το αλώνι εκείνο του χάρου, εις τον κήπον εκείνον της φθοράς, το εν μετά το άλλο, προ χρόνων πολλών, όταν ήτο νέα ακόμη. Δύο κοράσια και τρία αγόρια, όλα εις μικράν ηλικίαν της είχε θερίσει ο χάρος ο αχόρταστος.

Τελευταίον επήρε και τον άνδρα της, και της είχαν μείνει μόνον δύο υιοί, ξενιτευμένοι τώρα· ο εις είχεν υπάγει, της είπον, εις την Αυστραλίαν, και δεν είχε στείλει γράμμα από τριών ετών· αυτή δεν ήξευρε τι είχεν απογίνει· ο άλλος ο μικρότερος εταξίδευε με τα καράβια εντός της Μεσογείου, και κάποτε την ενθυμείτο ακόμη. Της είχε μείνει και μία κόρη, υπανδρευμένη τώρα, με μισήν δωδεκάδα παιδιά.

Πλησίον αυτής, η γρια-Λούκαινα εθήτευε τώρα, εις το γήρας της, και δι' αυτήν επήγαινε τον κατήφορον, το μονοπάτι, δια να πλύνη τα χράμια* και άλλα διάφορα σκουτιά* εις το κύμα το αλμυρόν, και να τα ξεγλυκάνη στο Γλυφονέρι.

Η γραία έκυψεν εις την άκρην χθαμαλού, θαλασσοφαγωμένου βράχου, και ήρχισε να πλύνη τα ρούχα. Δεξιά της κατήρχετο ομαλώτερος, πλαγιαστός, ο κρημνός του γηλόφου, εφ' ου* ήτο το Κοιμητήριον, και εις τα κλίτη* του οποίου εκυλίωντο αενάως προς την θάλασσαν την πανδέγμονα* τεμάχια σαπρών ξύλων από ξεχώματα, ήτοι ανακομιδάς ανθρωπίνων σκελετών, λείψανα από χρυσές γόβες ή χρυσοκέντητα υποκάμισα νεαρών γυναικών, συνταφέντα ποτέ μαζί των, βόστρυχοι από κόμας ξανθάς, και άλλα του θανάτου λάφυρα. Υπεράνω της κεφαλής της, ολίγον προς τα δεξιά, εντός μικράς κρυπτής λάκκας, παραπλεύρως του Κοιμητηρίου, είχε καθίσει νεαρός βοσκός, επιστρέφων με το μικρόν κοπάδι του από τους αγρούς, και, χωρίς ν' αναλογισθή το πένθιμον του τόπου, είχε βγάλει το σουραύλι από το μαρσίπιόν* του, και ήρχισε να μέλπη φαιδρόν ποιμενικόν άσμα. Το μοιρολόγι της γραίας εκόπασεν εις τον θόρυβον του αυλού, και οι επιστρέφοντες από τους αγρούς την ώραν εκείνην —είχε δύσει εν τω μεταξύ ο ήλιος— ήκουον μόνον την φλογέραν, κι εκοίταζον να ιδώσι πού ήτο ο αυλητής, όστις δεν εφάινετο, κρυμμένος μεταξύ των θάμνων, μέσα εις το βαθύ κοίλωμα του κρημνού.

Μία γολέτα ήτο σηκωμένη στα πανιά, κι έκαμνε βόλτες εντός του λιμένος. Αλλά δεν έπαιρναν τα πανιά της, και δεν έκαμπε ποτέ τον κάβον τον δυτικόν. Μία φώκη, βοσκούσα εκεί πλησίον, εις τα βαθιά νερά, ήκουσεν ίσως το σιγανόν μοιρολόγι της γραίας, εθέλχθη* από τον θορυβώδη αυλόν του μικρού βοσκού, και ήλθε παραέξω, εις τα ρηχά, κι ετέρπετο εις τον ήχον, κι ελικνίζετο εις κύματα. Μία μικρά κόρη, ήτο η μεγαλυτέρα εγγονή της γραίας, η Ακριβούλα, εννέα ετών, ίσως την είχε στείλει η μάνα της, ή μάλλον είχε ξεκλεφθή από την άγρυπνον επιτήρησίν της, και μαθούσα ότι η μάμμη* ευρίσκετο εις το Κοχύλι, πλύνουσα εις τον αιγιαλόν, ήλθε να την εύρη, δια να παίξη ολίγον εις τα κύματα. Αλλά δεν ήξευρεν όμως πόθεν ήρχιζε το μονοπάτι, από του Μαμογιάννη τον μύλον, αντικρύ στα Μνημούρια, και άμα ήκουσε

την φλογέραν, επήγε προς τα εκεί και ανεκάλυψε τον κρυμμένον αυλητήν και αφού εχόρτασε ν' ακούη το όργανόν του και να καμαρώνη τον μικρόν βοσκόν, είδεν εκεί που, εις την [αμφιλύκην*](#) του νυκτώματος, εν μικρόν μονοπάτι, πολύ απότομον, πολύ κατηφορικόν, κι ενόμισεν ότι αυτό ήτο το μονοπάτι, και ότι εκείθεν είχε κατέλθει η γραία η μάμμη της· κι επήρε το κατηφορικόν απότομον μονοπάτι δια να φθάση εις τον αιγιαλόν να την ανταμώση. Και είχε νυκτώσει ήδη.

Η μικρά κατέβη ολίγα βήματα κάτω, είτα είδεν ότι ο δρομίσκος εγίνετο ακόμη πλέον απόκρημνος. Έβαλε μίαν φωνήν, κι επροσπάθει ν' αναβή, να επιστρέψη οπίσω. Ευρίσκετο επάνω εις την οφρύν ενός προεξέχοντος βράχου, ως δύο αναστήματα ανδρός υπεράνω της θαλάσσης. Ο ουρανός εσκοτείνιαζε, σύννεφα έκρυπταν τα άστρα, και ήτον στην χάσιν του φεγγαριού. Επροσπάθησε και δεν εύρισκε πλέον τον δρόμον πόθεν είχε κατέλθει. Εγύρισε πάλιν προς τα κάτω, κι εδοκίμασε να καταβή. Εγλίστρησε κι έπεσε, μπλουμ! εις το κύμα. Ήτο τόσον βαθύ όσον και ο βράχος υψηλός. Δύο οργυιές [ως έγγιστα.*](#) Ο θόρυβος του αυλού έκαμε να μη ακουσθή η κραυγή. Ο βοσκός ήκουσεν ένα πλαταγισμόν, αλλά εκείθεν όπου ήτο, δεν έβλεπε την βάσιν του βράχου και την άκρην του γιαλού. Άλλως δεν είχε προσέξει εις την μικράν κόρην και σχεδόν δεν είχεν αισθανθή την παρουσίαν της.

Καθώς είχε νυκτώσει ήδη, η γραία Λούκαινα είχε κάμει την αβασταγήν της, και ήρχισε ν' ανέρχεται το μονοπάτι, επιστρέφουσα κατ' οίκον. Εις την μέσην του δρομίσκου ήκουσε τον πλαταγισμόν, εστράφη κι εκοίταξεν εις το σκότος, προς το μέρος όπου ήτο ο αυλητής.

— Κείνος ο Σουραυλής θα είναι, είπε, διότι τον εγνώριζε. Δεν του φτάνει να ξυπνά τους πεθαμένους με τη φλογέρα του, μόνο ρίχνει και βράχια στο γιαλό για να χαζεύη... Σημαδιακός κι αταίριαστος είναι.

Κι εξηκολούθησε τον δρόμον της.

Κι η γολέτα εξηκολούθει ακόμη να βολταντζάρη εις τον λιμένα.
Κι ο μικρός βοσκός εξηκολούθει να φυσά τον αυλόν του εις την
σιγήν της νυκτός.

Κι η φώκη, καθώς είχεν έλθει έξω εις τα ρηχά, ήyre το μικρόν
πνιγμένον σώμα της πτωχής Ακριβούλας, και ήρχισε να το
περιτριγυρίζει και να το μοιρολογά, πριν αρχίση τον εσπερινόν
δείπνον της.

Το μοιρολόγι της φώκης, το οποίον μετέφρασεν εις ανθρώπινα
λόγια εις γέρων ψαράς, εντριβής* εις την άφωνον γλώσσαν των
φωκών, έλεγε περίπου τα εξής:

*Αυτή ήτον η Ακριβούλα
η εγγόνα της γρια-Λούκαινας.
Φύκια 'ναι τα στεφάνια της,
κοχύλια τα προικιά της...
κι η γριά ακόμη μοιρολογά
τα γεννοβόλια της τα παλιά.
Σαν να 'χαν ποτέ τελειωμό
τα πάθια κι οι καημοί του κόσμου.*

αβασταγή: μπόγος.

έμελπεν: ρ. μέλπω, τραγουδώ.

χράμια: υφαντά, στρωσίδια.

σκουτιά: ρούχα.

εφ' ου: πάνω στο(ν) οποίο.

κλίτη, τα: οι πλαγιές.

πανδέγμων: αυτός που δέχεται τα πάντα.

μαρσίπιον: (υποκορ. του μάρσιπος)· δερμάτινος σάκος, τορβάς.

εθέλχθη: ρ. θέλγομαι· γοητεύομαι.

μάμμη: γιαγιά.

αμφιλύκη: το βραδινό φως, το μούχρωμα.

ως έγγιστα: περίπου.

εντριβής: βαθύς γνώστης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ:

1. Να προσδιορίσετε τα χαρακτηριστικά της γριάς Λούκαινας μέσα από τις εκδηλώσεις της (κατά την πορεία της προς τη θάλασσα, την αφήγηση των αναμνήσεών της και κατά την επιστροφή της).
2. Πώς περιγράφεται η Ακριβούλα; Τι νομίζετε ότι συμβολίζει η κάθοδός της στο μονοπάτι;
3. Ποιος είναι ο ρόλος του μικρού βοσκού στο διήγημα;
4. Με ποιο τρόπο πετυχαίνει ο συγγραφέας να μετατρέψει τη φώκια σε «μορφή» που εκφράζει τον ανθρώπινο πόνο;
5. Εάν ο βοσκός αντιλαμβανόταν τη μικρή Ακριβούλα στον απόκρημνο δρομίσκο, τι υποθέτετε ότι θα της έλεγε; (απαντήστε σαν να είστε στη θέση του βοσκού...)

ΧΩΡΟΣ - ΧΡΟΝΟΣ - ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

1. Να προσδιορίσετε το χώρο και το χρόνο του διηγήματος και να ερμηνεύσετε τη λειτουργία τους στην πλοκή του διηγήματος.
2. Το διήγημα ανήκει στον κύκλο των σκιαθίτικων διηγημάτων του Παπαδιαμάντη. Ποιες εικόνες οριοθετούν το συγκεκριμένο περιβάλλον;
3. Ένας από τους στόχους του συγγραφέα στα διηγήματά του είναι η συμμετοχή της φύσης στον ανθρώπινο πόνο. Πώς επιτυγχάνεται αυτό στο διήγημα;
4. Ποια αίσθηση προκαλεί η περιγραφή του κοιμητηρίου κατά την ώρα του ηλιοβασιλέματος;

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΥΜΑ - ΘΕΜΑ

1. Πώς πετυχαίνει ο συγγραφέας να προσδώσει ρεαλισμό στο διήγημα;
2. Ποια στοιχεία συντελούν στο χαρακτηρισμό του διηγήματος ως ηθογραφικού;
3. Οι ιδεολογικοί άξονες γύρω από τους οποίους στρέφεται το έργο του Παπαδιαμάντη είναι η βαθιά προσήλωση στη χριστιανική πίστη και η απεικόνιση της ζωής των απλών ανθρώπων. Πού υπάρχουν τα θέματα αυτά στο διήγημα «Το μοιρολόγι της φώκιας»;
4. Ποια λυρικά στοιχεία διακρίνετε στο διήγημα;

5. Ποια στάση ζωής εκφράζουν οι δύο τελευταίοι στίχοι του μοιρολογιού της φώκias (που είναι επίσης χαραγμένοι στην προτομή του συγγραφέα στη Σκιάθο); Συμφωνείτε; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

«Σαν να 'χαν ποτέ τελειωμό/ τα πάθια κι οι καημοί του κόσμου»

ΑΦΗΓΗΣΗ

1. Ποιους αφηγηματικούς τρόπους χρησιμοποιεί ο συγγραφέας;
2. Σε ποια σημεία του κειμένου λειτουργεί ο εσωτερικός μονόλογος και πώς;
3. Ποια στοιχεία προετοιμάζουν τον αναγνώστη (προσημαίνουν) για το θάνατο της Ακριβούλας;
4. Σε ποιο σημείο του διηγήματος αποκαλύπτεται η τραγική ειρωνεία που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας και τις πετυχαίνει με αυτή;
5. Να ξαναγράψετε την παράγραφο «Η μικρά κατέβη ολίγα βήματα...την παρουσία της.» αφηγούμενοι με εσωτερική εστίαση από την πλευρά του βοσκού. Μπορείτε να αναδιηγηθείτε το κείμενο όπως εσείς θέλετε, κάνοντας τροποποιήσεις.

ΓΛΩΣΣΑ

1. Σε τι συνίσταται η ιδιομορφία της γλώσσας του Παπαδιαμάντη;
2. Να επισημάνετε τα αντιθετικά ζεύγη εικόνων, σκηνών, προσώπων που υπάρχουν στο διήγημα και να τα σχολιάσετε.
3. Αφού ξεχωρίσετε τις εικόνες του διηγήματος (σε στατικές, κινητικές ή ηχητικές), να επισημάνετε τη λειτουργία τους στο κείμενο.
4. Το διήγημα αρχίζει με μοιρολόγι της γριάς Λούκαινας και τελειώνει με μοιρολόγι της φώκias (αναλογία). Ποιο μεταδίδει ισχυρότερη συγκίνηση; Να εξηγήσετε γιατί;
5. Να συσχετίσετε την «παγίδευση» της γολέτας στο λιμάνι λόγω άπνοιας με την «παγίδευση» της Ακριβούλας από τον αυλό του βοσκού (αναλογία).

.....

ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Α) Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΟΥ (ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ - ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ)

*Η Θέτιδα και οι Νηρηίδες θρηνούν το νεκρό Αχιλλέα.
Κορινθιακή υδρία, 570 π.Χ. περίπου.
Παρίσι, Μουσείο του Λούβρου (αντίγραφο).*

.....

Ξενοκρίτου Ροδίου, [επίγραμμα]

Αρμύρα στάζουν τα μαλλιά σου, κόρη δύσμοιρη.
Ναυάγησες και χάθηκες στον πόντο, Λυσιδίκη.
Τη θάλασσα σαν είδες ν' αγριεύει, τρόμαξες
και ρίχτηκες στα κύματα από το κοίλο πλοίο.
Τώρα, τ' όνομά σου δηλώνει ο τάφος, την πατρίδα σου την Κύμη,
πλην τα οστά σου κύμα ψυχρό της ακτής τα λευκαίνει.
Πικρό κακό για τον πατέρα σου τον Αριστόμαχο: σε γάμο
σε οδηγούσε, μα μήτε κόρη μήτε και νεκρή σε πήγε.

[πηγή: Παλατινή Ανθολογία, VII 291. Επιτάφιος Λόγος, Αρχαία
Ελληνικά Επιγράμματα, μετάφραση και επίμετρο Παντελής
Μπουκάλας, Άγρα, Αθήνα 1999, σ. 49]

.....

Εντός του μουσείου του Κεραμικού μεταξύ άλλων επιτύμβιων σημάτων υπάρχει και αυτό της Αμφαρέτης. Στο επιτύμβιο αυτό ανάγλυφο που χρονολογείται το 430 π.Χ. διαβάζοντας την επιγραφή που βρίσκεται σε αυτό διαπιστώνουμε κάτι το εξαιρετικό. Βλέποντας την αναπαράσταση του ανάγλυφου καταλαβαίνουμε αρχικά ότι η νεκρή είναι η μητέρα που κρατά το βρέφος της. Στην ποιητική όμως έμμετρη επιγραφή αποκαλύπτεται μία θλιβερή πραγματικότητα. Πρόκειται για την γιαγιά που κρατά το εγγονάκι της. Μιλώντας η ίδια λέει ότι όπως το κρατούσε ζωντανή στα γόνατά της , τώρα το κρατά έτσι στον άλλο κόσμο. Σύμφωνα με την επιγραφή: *Το αγαπημένο παιδί της κόρης μου κρατάω εδώ, που το κρατούσα στα γόνατα όταν ζωντανή βλέπαμε το φως του ήλιου, τώρα νεκρό το κρατώ εγώ η νεκρή.*

photo george xiros

Έριυνα, Ηλακάτη (απόσπασμα)

«Από τ' άσπρα σου τ' άλογα πήδηξες με άλμα τρελό
μες στο κύμα της θάλασσας τ' άπειρο»,
«Σ' έπιασα! », δυνατά σου φωνάζω, Βαυκίδα μου.

[Έμουν η μάνα εγώ του παιχνιδιού] και συ ήσουν η χελώνα
που πάνω-κάτω πήγαινες πηδώντας στο χορτάρι της μεγάλης μας
αυλής.

Για όλα αυτά, καημένη μου Βαυκίδα, βαριά στενάζω και θρηνώ
γιατί μες στην καρδιά τα χνάρια τους ζεστά βρίσκονται ακόμα·
όμως εκείνα που μας έδιναν χαρά, όλα έχουν γίνει στάχτη.

κοριτσάκια μικρά, σαν τις νύφες ντυμένα,
στους θαλάμους μας παίζαμε ξένοιαστα
τις κερένιες μας κούκλες κρατώντας
και νωρίς το πρωί είχαν έρθει η μάνα
το μαλλί να μοιράσει στις πιστές υπηρέτριες
κι από σένα ζητούσε μαζί της να φτιάξεις το αλίπαστο κρέας.

Α, τι φόβο, μικρές όταν ήμαστε, η Μορμώ μάς γεννούσε
περπατούσε στα τέσσερα, είχε αυτιά στο κεφάλι μεγάλα
και συνέχεια τη μια τρομερή με την άλλη της άλλαζε όψη.

Μα σε κλίνη ανδρός μόλις βρέθηκες,
τα λησμόνησες όλα που άκουγες τότε, παιδάκι μικρό,
κουρνιασμένο στον κόρφο της μάνας του·
Αχ, Βαυκίδα, καλή μου, τη λήθη
η θεά Αφροδίτη κρυφά στην καρδιά σου είχε βάλει.

Μα πικρά τώρα κλαίοντας την κηδεία σου αφήνω·
δεν βαστάνε τα πόδια μου νά'βγω έξω απ' τοσπίτι,
δεν αντέχω στο φως το δικό σου το σώμα νεκρό ν' αντικρύσω
ούτε δύναμαι πια να θρηνώ με λυτά τα μαλλιά μου·
ολοπόρφυρο πένθος μού σκίζει τα μάγουλα...

Έριυνα, Ηλακάτη, Σπαράγματα και Επιγράμματα, Εισαγωγή-Μετάφραση –
Σχόλια:Τασούλα Καραγεωργίου, Γαβριηλίδης 2013.

.....

Μαρμάρινη επιτύμβια στήλη, αριστούργημα της κλασικής τέχνης.
Πρόκειται για το επιτάφιο μνημείο νεαρής γυναίκας. Η νεαρή
γυναικεία μορφή αποδίδεται με μαλλιά μαζεμένα και σκυμμένο
κεφάλι. Φορεί δωρικό πέπλο με απόπτυγμα, ανοιχτό στο πλάι. Με
το δεξί χέρι κρατάει τον πέπλο και με το αριστερό ένα περιστέρι
από τα φτερά. Θαυμαστή είναι η αποδοση της θλίψης στο πρόσωπο

της νεαρής γυναίκας. Νέα Καλλικράτεια Χαλκιδικής, 440 π.Χ.
Μόνιμη έκθεση ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

.....

Α δε φουσκώση η θάλασσα, ο βράχος δεν αφρίζει,
κι' αν δε σε κλάψη η μάννα σου, ο κόσμος δε δακρύζει.

(Δημοτικό)

.....

Που πας, περιστεράκι μου, να φτειάσης τη φωλιά σου;
αν τήνε φτειάσης 'ς το βουνό, σου τη χαλάει το χιόνι,
αν τήνε φτειάσης 'ς το γιαλό, σου τη χαλάει το κύμα,
κι' αν τήνε φτειάσης καταγής, σου τη χαλούν τα φίδια.

Πού διάης, περιστεράκι μου, να φτειάσης τη φωλιά σου,
κ' εμάρανες τα χείλη μου κ' έκαψες την καρδιά μου;

(Δημοτικό)

.....

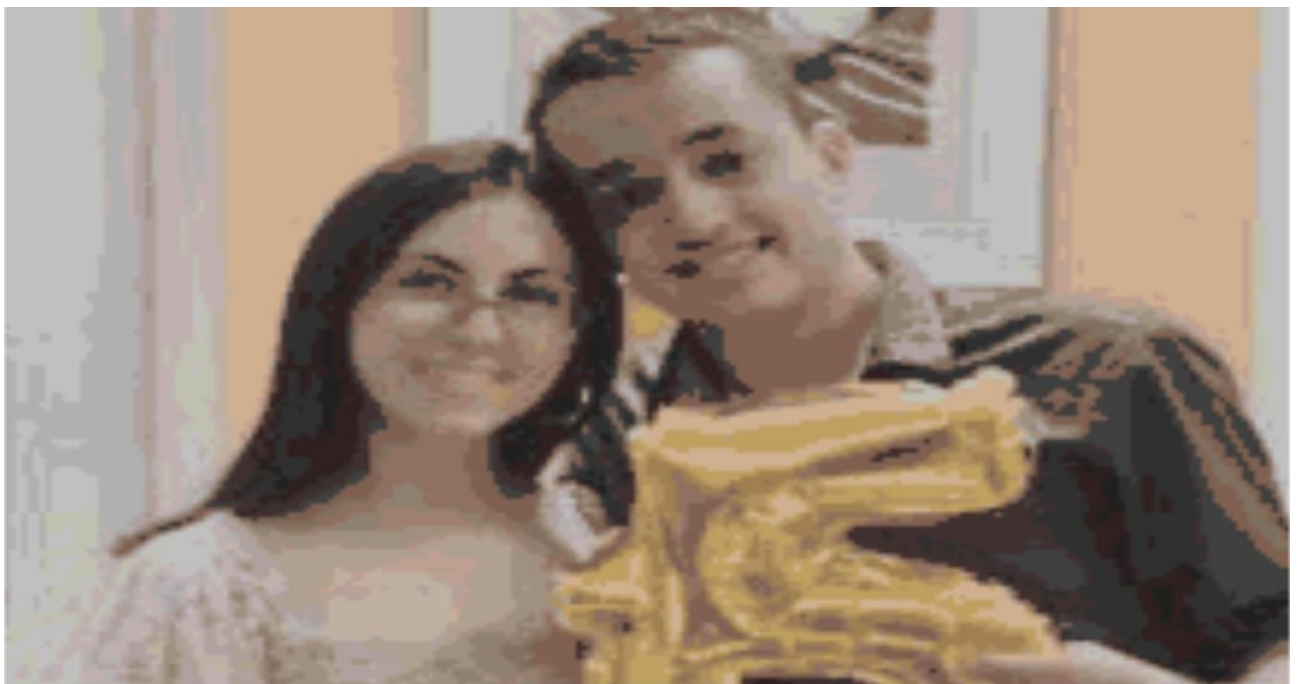
Το μοιρολόγι της φώκιας Λουδοβίκος των Ανωγείων

https://www.youtube.com/watch?v=QHjmlA_BqVs

.....

"...Σαν να 'χαν ποτέ τελειωμό τα πάθια κι οι καημοί του κόσμου..."

Επιτύμβια στήλη από την Πάρο. Το ανάγλυφο είναι από παριανό μάρμαρο και παριστάνει ένα κοριτσάκι που κρατάει στην αγκαλιά του δύο περιστεράκια. Χρονολογείται στα τέλη του 5ου π. Χ. αιώνα και βρέθηκε το 1785. (Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης Νέας Υόρκης, αρ. ευρ. 27.45)

Σε ένα δημώδες κυπριακό, η μάνα του Χάροντα ζητάει από τον γιο της να μην παίρνει νέους και παιδιά, για να μη θρηνούν οι μανάδες.

«Κι απολογήθη Χάροντας και λέει και λαλεί της:
—Αν 'εν παίρνω τες όμορφες, αν 'εν παίρνω γριάδες
αν 'εν παίρνω μικρά παιδιά, τι Χάροντας λοούμαι;»

.....

Β) ΤΑ ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

1) Να εντοπιστούν και να συζητηθούν (150 - 200 λέξεις):

α) Τα πρόσωπα του διηγήματος και τα ονόματά τους

β) οι δραστηριότητές τους

γ) οι αντιλήψεις και οι συνήθειές τους

2) Να παρουσιαστεί σ' ένα κείμενο 150 - 200 λέξεις το ήθος της κεντρικής ηρωίδας, της Λούκαινας

3) Να σχολιάσετε τις δραστηριότητες των ανθρώπων στο διήγημα, λαμβάνοντας υπόψη και τις ακόλουθες φωτογραφίες:

Γ) ΤΑ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

1) Να παρουσιαστούν τα στοιχεία που συνθέτουν τη ζωή και την κοινωνία της εποχής του διηγήματος (Πρόσωπα - Συνθήκες ζωής - Τόπος). Μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι φωτογραφίες της προηγούμενης δραστηριότητας (150 - 200 λέξεις)

2) Με βάση τα βιώματα και τις συνθήκες της ζωής της γριάς Λούκαινας, να παρουσιάσετε τα συμπεράσματά σας για την κοινωνική και οικονομική κατάσταση της ηρωίδας, αλλά και για τη θέση της γυναίκας εκείνη την εποχή (150-200 λέξεις).

Μπορείτε στην εργασία σας να αντλήσετε πληροφορίες από τις παρακάτω πηγές:

α) Γκασούκα Μαρία, *Η κοινωνική θέση των γυναικών στο έργο του Παπαδιαμάντη*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 1995

<https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/5344#page/1/mode/2up>

